

Leren overleven

Zelf een meerpersoons-onderkomen bouwen met de middelen die je ter beschikking staan.

Het batterijkonijntje tekenend voor de VOTC, alsmaar doorgaan.

‘Gaan jullie maar zitten, je weet nooit of je onderuit gaat’. De vijftien cursisten volgen de bewegingen van instructeur Ludo Hagenaars met argusogen. Hij demonstreert op vakkundige wijze de enige juiste methode om een kip te slachten en te villen. Wat de klas al had gehoord van voorgaande cursisten op het Vliegveiligheid Oefen en Test Centrum (VOTC), blijkt dus waar te zijn. Overleven is ook jezelf van eten voorzien, en dus een dier doden, kookklaarmaken en opeten.

Tekst: Fred van Rooij

Foto's: Werkcentrum fotografie vliegbasis Gilze-Rijen

VOTC,
Vliegveiligheid
Oefen en
Test Centrum

broodnodig

Nu is het een 'oefening', maar als een lucht-varende daadwerkelijk *crasht* met zijn of haar vliegtuig kan het voor de overlevende wel eens broodnodig zijn om een dier te doden voor voedsel. Hagenaars laat alles openlijk en vooral duidelijk aan de cursisten zien en even later bungelt de kip panklaar aan een touwtje. 'Als iemand er problemen mee heeft, loop dan dadelijk even naar een instructeur', klinkt het resoluut. 'Dat wil niet zeggen dat je het niet hoeft te doen, maar we zullen je er meer bij begeleiden.'

Al meer dan 45 jaar bestaat het VOTC – gehuisvest op de Vliegbasis Gilze-Rijen - en de cursussen die zij verzorgt zijn niet meer weg te denken uit het opleidingstraject van nieuw en zittend personeel van de luchtmacht. Sterker nog: al het boordpersoneel is verplicht deze cursussen te doorlopen. 'We geven les in landsurvival, watersurvival en combatsurvival', vertelt adjudant Eric van Berkel, Hoofd Instructie en Opleidingen, 'en indien nodig vullen we dit aan met junglesurvival en koudweertaining.' Zo'n 650 cursisten verlieten vorig jaar het VOTC met een aantekening van één van de vele cursussen op zak.

Daarnaast is het VOTC ook testcentrum. Hoofd Operaties Jeroen Kloosterman: 'We testen diverse soorten uitrusting, zoals bijvoorbeeld zwemvesten en messen, voor die in roulatie gaat en doen hierover aanbevelingen aan de defensietop. Het gaat ons niet zo zeer om de beste kwaliteit, maar om wat voor ons doel het meest geschikt is.'

'Verdraaid handig'

Nu de operatiegebieden van de Koninklijke Luchtmacht zich overal ter wereld uitstrekken en vaak in gebieden plaatsvinden waar een verhoogde spanning heerst, is het belang van overleven alleen maar toegenomen. Hoe overleef je achter vijandelijke linies en hoe doorsta je een ondervraging van een vijandelijk leger? 'De basiscursus landsurvival is hiervoor in het leven geroepen. In vier weken tijd worden de mannen en vrouwen van de luchtmacht getraind in het overleven. En niet alleen de luchtmacht, maar ook de marine heeft al enkele Orionbemanningen laten opleiden', weet Van Berkel.

In het bos voor het gebouw van het veiligheidscentrum staat een 'buiten klaslokaal';

vier rechtopstaande boomstammen met daarboven een parachute als dakbedekking. Liggende boomstammen dienen als banken. In het midden van de groep jonge

'Deze dag bouwen de cursisten een éénpersoonsonderkomen van hout en een parachute. Morgen gaan ze aan de slag in kleine groepjes en moeten ze een meerpersoons-

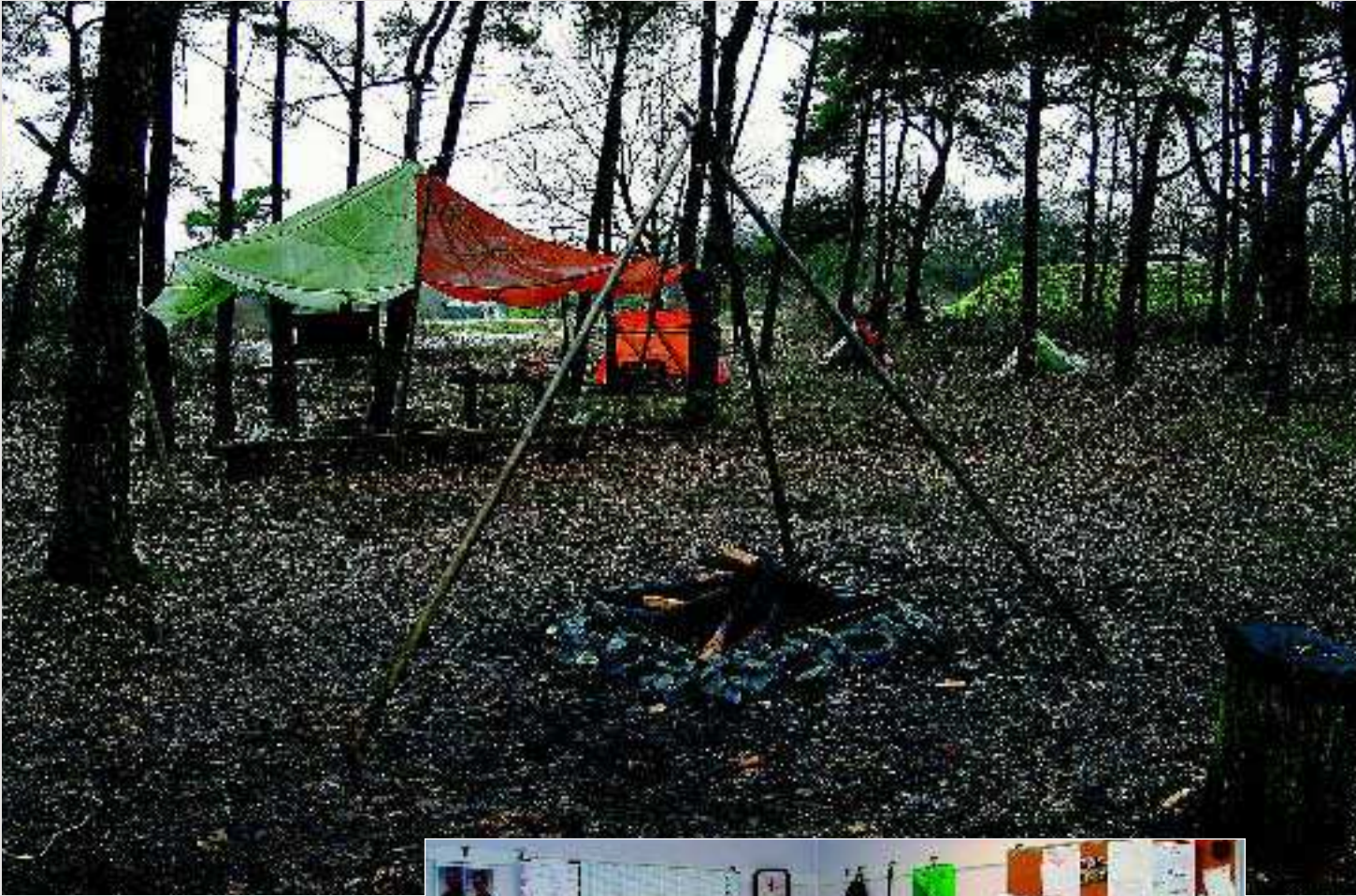

Hoofd Operaties kapitein Jeroen Kloosterman voor het bord van de VOTC.

luchtmachters legt sergeant-majoor Hamers rustig uit wat er allemaal in het overlevingspakket van het boordpersoneel zit. Een mes natuurlijk, verdraaid handig als het scherp is - slijpen dus - en een boterdoosje, makkelijk om in te koken. Geduldig laat Hamers één voor één de middelen zien waar een *survivor* over kan beschikken. De parachute is één van de betere voorwerpen die een overlevende kan gebruiken; hard nodig als slaapzak en als dak voor een onderkomen. 'Ik ga straks op de Cougar vliegen, maar daar heb je geen parachute', merkt een oplettende cursist op. Hamers kan dit alleen maar beamen: 'Maar in een bos kun je van alles vinden, bijvoorbeeld een stuk landbouwplastic. Alles wat je vindt of tegenkomt is te gebruiken.'

Het is de eerste week van de basiscursus survival, die in totaal vier weken in beslag neemt. Iedere lucht-varende krijgt met deze basiscursus – inmiddels een begrip binnen de KLu - te maken. De nu aanwezige cursisten zitten allemaal sinds kort bij de luchtmacht en maken in de bossen van Gilze-Rijen hun eerste kennismaking met het operationele bedrijf.

verblijf maken voor de nacht. Elke dag geven we ze andere taken en opdrachten. Ook moeten ze zelf in hun voedselvoorziening voorzien. Op het menu staat vis, kip en konijn die ze allemaal zelf moeten slachten en kookklaar maken. Op een zelfgemaakt vuurtje kunnen ze dan gaan koken. Maar als het niet goed gaat voeren we ze soms bij met een aardappel', lacht Hamers. Om het lokale bos te beschermen gebruiken de cursisten hout dat verstrekt wordt. 'Anders blijft er niets van het bos over.' Na de eerste week in het bos te hebben doorgebracht volgt er een week in een Duits bos, waarna een week theorie volgt om vervolgens doodleuk weer in Duitsland te worden gedropt. 'Die laatste week moeten ze het daar maar zien te redden in hun uppie. Tijdens de week worden ze continu opgejaagd en uiteindelijk ook gearresteerd, waarna een zestien uur durende ondervraging door de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) begint', vertelt Kloosterman. Aan het eind van de ondervraging wordt de zak van het hoofd van de 'gevangene' getrokken en wordt er een 'kiekje' gemaakt. De koffiekamer van het

In het bos voor het gebouw van het veiligheidscentrum staat een buiten klaslokaal.

**Werkoverleg
ten kantore van adjudant
Eric van Berkel.**

VOTC hangt vol met deze foto's, waarop uitgeputte ogen je aankijken.

Kennis delen

Maar met alleen het aanbieden van overlevingscursussen en het testen van nieuwe uitrusting houdt het bij het VOTC niet op. Kloosterman: 'We zijn nu bezig met het opzetten van een kenniscentrum, *low profile* dat wel. We proberen zoveel mogelijk informatie te verzamelen op allerhande gebieden. Op verzoek van onderdelen of uit eigen initiatief maken we briefings over de aspecten van een uitzending of het gebied waar een uitzending aanstaande is.' Van Berkel vult hem aan: 'We hebben bijvoorbeeld zo'n briefing over Liberia verzorgd en uiteindelijk is het marineschip Hr.Ms. Rotterdam ook daadwerkelijk uitgezonden, dat geeft je toch voldoening.' Met deze informatie draagt het overlevingscentrum bij aan de veiligheidsaspecten voorafgaand

aan een missie. Mogelijkheden om vooraf zelf het gebied te onderzoeken zijn helaas niet altijd mogelijk, dus kan het soms alleen op theoretische basis plaatsvinden. Kloosterman: 'We gaan als het even kan wel een korte periode mee met een detachement. Zo zijn er enkele medewerkers van het VOTC met de mariniers mee geweest naar Irak. En dat is als heel nuttig ervaren', weet Kloosterman. 'Het geeft ons in ieder geval de mogelijk-

heid om ons in te leven in nieuwe uitzendingen', zegt Van Berkel. 'De basiszaken zijn tenslotte overal hetzelfde. En op die manier kunnen we doelgerichte informatie geven over een bepaald gebied.' Op alle mogelijke manieren probeert het VOTC haar kennis en centrum te vergroten. Belangrijk zijn hierin de internationale contacten met veiligheidsdiensten, en dan vooral binnen Europa. 'We willen bijvoorbeeld graag de *combat rescue* in Europees

verband geregeld zien. Nu doen we dat alleen nog met de Amerikanen, omdat de KLu niet over geschikte vliegtuigen voor een dergelijke redding beschikt', legt Kloosterman uit. In de toekomst moet dat ook binnen Europees verband mogelijk zijn. 'Daarnaast zitten wij ook in een Europese werkgroep die streeft naar standaardisatie van alle survival-scholen binnen die groep.' Om eigen kennis te verbeteren volgen de VOTC instructeurs cursussen in andere landen om te kijken hoe ze daar

we opbouwend te werk. Maar natuurlijk beginnen we met de theorie. Vooral het persluchtapparaat vergt oefening. Ieder bemanningslid heeft zo'n flesje dat voldoende lucht geeft om veilig het wrak te verlaten. Bij sommige cursisten moet er toch een soort watervrees overwonnen worden, maar bijna iedereen komt er goed doorheen', aldus Plugge. Sommige zaken kan het VOTC niet in eigen huis doen, namelijk de Noordzeedrill en het *parasailen*. Wat in het zwembad in

dat nog steeds het geval. Pas sinds hij bij de veiligheidsorganisatie is geplaatst weet hij hoe hij zich in bepaalde situaties moet redden. Van Berkel: 'De instructeur volgt namelijk als voorbereiding op zijn taak alle oefeningen die er zijn. Het duurt zo'n twee jaar voordat een nieuw geplaatste instructeur helemaal 'los' is op het gebied van *survival*.' Alle instructeurs op het VOTC kunnen, als dit nodig zou zijn, elkaars cursussen overnemen. Naast de gewone cursussen volgen ze nog een duik- en paraopleiding. Is er daarnaast nog een opleiding van belang, dan wordt daar gewoon aan deelgenomen al was het alleen maar om de kennis te verbreden. Alles wordt continu *up-to-date* gehouden en procedures veranderen regelmatig als uit opgedane ervaringen blijkt dat een andere manier gewoon beter is.

De cursisten in het bos zien er ondertussen al wat vermoeider uit. Nog één nacht en ze

De parachute is een van de betere voorwerpen die een overlevende kan gebruiken.

Iedere klas laat in de koffiekamer een herinnering achter.

omgaan met hun reddings- en veiligheids-cursussen. 'Belangrijk is dat elk land qua overleving dezelfde lessen geeft. In Spanje bijvoorbeeld, worden die lessen gegeven door *special forces*, die dit als bijtaak doen', aldus Kloosterman. Hoewel de taal wel een probleem is tussen de contacten met andere landen, kunnen wij in Nederland elke cursus ook in het Engels verzorgen', benadrukt Van Berkel.

Alles in eigen huis

Het gebouw waarin het VOTC is gehuisvest biedt de organisatie alle mogelijkheden om hun taken adequaat uit te voeren. Inpandig is er een zwembad waar de zwembaddrills worden gegeven. Watersurvival is namelijk ook één van de opleidingen die de instructeurs verzorgen. Het praktische gedeelte vindt in het zwembad plaats met behulp van een helikoptermodel dat in verschillende – bij de KLu gebruikte - uitvoeringen gebracht kan worden. 'In de *dunker* leren de cursisten met perslucht om te gaan en de juiste procedures te volgen om veilig uit de gecrashte helikopter te komen', vertelt sergeant-majoor Govert Plugge, instructeur watersurvival. 'Met deze oefeningen gaan

praktijk is geleerd wordt pas echt realistisch geoefend op de Noordzee. De *parasail* oefening eindigt in het meer van Maurik bij het gelijknamige plaatsje, waarna de vlieger maar moet zien hoe hij of zij in het reddingsvlot terecht komt. De werkelijkheid wordt op die manier nog meer benaderd.

'Los' op survival

Voordat adjudant Van Berkel bij het VOTC kwam deed hij niets met *survival* en privé is

mogen weer in de mess eten en het weekend in, uitslapen dus. Maar eerst moet de kip nog gekookt worden. 'Gekookte kip is niet zo erg lekker', vertelt Hagenaars, die daarom als afsluiting een laatste tip meegeeft: 'Om er toch wat smaak aan te geven kun je als de kip gaar is, deze even bij het vuur houden. Dan krijg je een lekkere bruine korst.' ●